

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK V., ČÍSLO 13

10. červenec 2008

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z „Řehole“ svatého Benedikta

Když chceš začít něco dobrého, pros nejdřív naléhavě Boha, aby to přivedl k dobrému konci, aby se ten, který nás již s láskou přijal mezi své syny, nemusel jednou rmoutit nad našimi špatnostmi. Neboť všech jeho darů, které do nás vložil, máme vždycky užívat k jeho službě tak, aby jednou jako rozhněvaný otec své syny nevydědil, ani aby nás jako obávaný pán, popuzený našimi zlými činy, neodsoudil k věčnému trestu jako ničemné

služebníky, kteří ho nechtěli následovat, a tak vejít do slávy.

Povstaňme tedy konečně, když nás Písmo vybízí: *Už nastala hodina, kdy je třeba se probrat ze spánku.* Otevřme své oči božskému světlu, které nás promění, slyšme velmi pozorně, k čemu nás denně vyzývá hlas Boží: *Uslyšíte-li dnes jeho hlas, nezatorzujte svá srdce.* A opět: *Kdo má ucho, ať poslouchá, co říká Duch církevním obcím.*

A co říká? *Pojďte, synové, ke mně blíže a slyšte, budu vás učit, co je bázeň Boží. Chodte, dokud máte světlo, aby vás nezastihla temnota.*

A Pán hledá v množství lidu, na nějž

to volá, svého služebníka, a znovu říká: *Miluje kdo život? Přeje si dny štěstí? Uslyšíš-li to a odpovíš-li: „Já“, řekne ti Bůh: „Chceš-li mít pravý a věčný život, udržuj jazyk od špatnosti a svoje ústa od falešných řečí. Zanechej zlého, konej dobro, snaž se o pokoj a zachovej ho! A když to budete dělat, mé oči budou nad vámi bdít a můj sluch bude nakloněn k vašim prosbám, a dříve než mě budete vzývat, řeknu vám: Zde jsem.“*

Co nám může znít líbezněji, drazí bratři, než tento hlas našeho Pána, který nás zve? Hle, Pán nám ve své dobrotě ukazuje cestu k životu.

Inspirace na dovolenou

Mluvit o Bohu znamená zpívat pro Boha spolu s velkým zpěvem tvorů

Traduje se zajímavý klášterní příběh o rozhovoru představeného s mimořádně nešikovným spolubratrem, který tam končil svou životní pouť a připravoval se na věčnost. Byl si vědom svých nedostatků, ale při této příležitosti mimořádně překvapil sdělením, že proto celý svůj život vroucně děkoval Bohu za schopnosti svých bratrů. Také i my můžeme mít na dovolené radost nejen ze zdravých a úspěšných rodin našich spoluobčanů, ale i ze skvělé přírody. Pokud na dovolené přeplaveme nějaký rybník nebo zátoku, tak určitě jsme je tím „nepokořili“. Také se samozřejmě nejedná o neoprávněné plašení ryb nebo o stresování vodních ptáků. Sestříčka voda, dle svatého Františka, však není jen tak nějaká tupá hmota. Je jedním z Božích stvoření, která se Bohu natolik povedla, že si je pochvaloval jako dobré. Na mnohých místech je také uvedena v Písmu a jako křestní voda nám otevřela cestu k Bohu. Nejedná se jen o vodu. Podobně i zarostlá krajina nám může připomenout stromy obou Adamů. Prvého ke zkáze a druhého k životu.

Jménem celého stvoření a s odvoláním na církevní otce si můžeme dovolit Bohu radostně děkovat za jeho mimořádně zdařilé dílo, které dobře spravují jeho andělé a také za milosti, které jsme od něho obdrželi. On je hrnčír a my jen

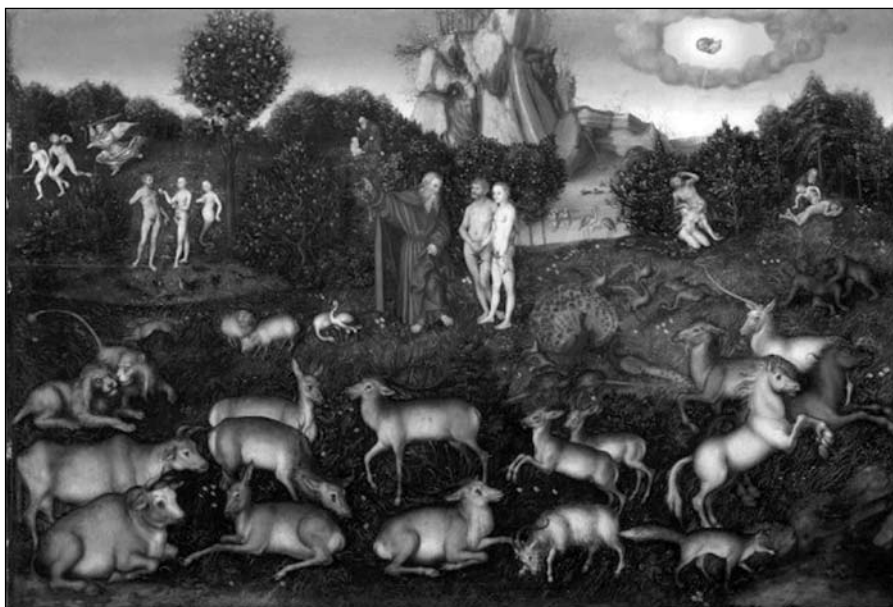

Foto: <http://www.ciadimus.org>

chatrná hliněná nádoba na jeho dary. Usilujeme tak o to, aby se mohlo říci, že se mu povedla nejen ta nádoba, ale i její obsah. Dovolená v Boží přírodě nám k tomu dává mnohé příležitosti.

Možno připomenout např. církevního otce ze 6. století, který psal pod jménem Dionysios Areopagita. Měl představu, že církevní liturgie se stává jednotou mezi námi a celou řecí všech tvorů. Říkal: „...

není možno mluvit o Bohu abstraktním způsobem; mluvit o Bohu znamená vždy (používal řecký výraz – hymnein) zpívat pro Boha spolu s velkým zpěvem tvorů, což se konkretizuje v liturgické chvále.“ Vatikánský koncil nám pak říká, že „...v pozemské liturgii již částečně prožíváme onu nebeskou liturgii, která se koná ve svatém městě Jeruzalémě, k němuž putujeme jako poutníci.“

Petr Jílek, KCLJ

ZPRÁVY

Papež zahájil jubilejní rok svatého Pavla

V sobotu 28. 6. 2008 večer zahájil papež Benedikt XVI. v Římě v bazilice svatého Pavla za hradbami „Rok svatého Pavla“ slavením nešpor za účasti ekume-

nického patriarchy Bartoloměje I. z Konstantinopole a zástupců dalších křesťanských církví a komunit.

TS ČBK

Kde všude by byl dnes svatý Pavel vězněn

Na začátku roku svatého Pavla upozorňuje Mezinárodní společnost pro lidská práva (IGFM), že v dnešní době by svatý Pavel musel být připraven na pronásledování a mučení nejméně ve dvaceti zemích světa. Společnost pokládá jeho jubilejní rok za příležitost, aby se náboženství vyrovnala s pronásledováním a antimisijními zákony. Zvláště Turecko, kde se Pavel před 2000 lety narodil, by se mělo snažit, aby uznalo a prosadilo náboženskou svobodu pod-

le standardů Evropské unie.

V zemích jako je Severní Korea, Irán, Afgánistán nebo Somálsko by svatý Pavel byl dnes nejspíše popraven, v zemích uplatňujících protimisijní zákonodárství jako je Alžír a některé části Indie, by byl na řadu let uvězněn. V Pákistánu nebo Iráku by měl na výběr mezi svou vírou a zmizením. Ani ve svém rodném Turecku by neměl život zaručen.

IGFM

Turecký biskup k jubilejnímu roku

Na začátku jubilejního roku svatého Pavla apoštolský vikář turecké Anatólie Luigi Padovese nazval tohoto světce „apoštolem křesťanské identity“. Vyjádřil radost nad tím, že už teď na začátku roku přichází do Turecka mnoho křesťanských poutníků, i naději, že tito poutníci pochopí situaci tureckých křesťanů.

Právě svatý Pavel ukazuje, že jádrem křesťanství je Ježíšův kříž a Ježíšova osoba, vysvětlil biskup. „Pro nás,

kdo žijeme v muslimském světě, je totiž nebezpečí, že se víra v Boha začne brát jen všeobecně,“ řekl. Je třeba zdůrazňovat hranice, „abychom si uchránili svou identitu jakožto křesťané“. „Pavel se v Církvi vynořuje vždy, když nastane krize. Když tedy nastane nebezpečí, že začneme chápat křesťanství jako víru bez kříže, pak je tu Pavel, aby nám řekl: Kříž je cesta,“ uzavřel biskup Padovese.

Kathmet

Anglikáni se štěpí

Konzervativní část anglikánského společenství vyhlásila, že arcibiskup z Canterbury už není schopen udržet anglikány pohromadě. Tvrdí, že anglikánská církev je v nejvážnější krizi od reformace a lze ji zachránit pouze pokáním Američanů, kteří před pěti lety ordino-

vali homosexuálního biskupa Gene Robinsona.

Príslušný dokument s názvem „Cesta, pravda a život“ má 89 stran. Podpořili ho představitelé největších afrických církví včetně Nigérie, Ugandy a Rwandy.

The Telegraph

Alžír: křesťané před soudem

V roce 2007 byli Rašíd Mohamed Seghir a Džamál Dahmání v nepřítomnosti odsouzeni za ilegální praktikování nemuslimského náboženství. Nyní žádají o nový proces. Jsou obviněni, že se modlili v budově, jež nemá úřední schválení pro náboženské obřady a šířili křesťanskou víru mezi muslimy.

Alžírská ústava povoluje svobodu

bohoslužeb, ale zákon z roku 2006 reguluje náboženskou praxi nemuslimských náboženství. Stanoví trest 5 let vězení a 15 570 USD pro každého, kdo povzbuzuje muslima ke konverzi k jině víře.

Oba obžalovaní jsou evangelikální křesťané, kteří již byli stíháni za to, že v jejich autě byly nalezeny bible.

Associated Press

Indie: vybíjení dívek pokračuje

Místopředseda indické biskupské konference kardinál Oswald Gracias požaduje diskusi o tom, co Církev udělá proti zabíjení nenarozených a novorozených dívek, jehož přibývá, takže např. v oblasti Paňdžábu připadá v rodinách vyšších kast jen 300 dívek na 1000 chlapců. V pěti státech na severu a severozápadě Indie se nepoměr mezi dívkami a chlapci zhoršil oproti poslednímu sčítání z roku 2001.

Rolnické rodiny preferují syny, kteří pracují na polích. Dívky se zabíjejí i tam, kde není přístup k ultrazvuku, například úmyslným infikováním pupečníku. Jinak se provádějí selektivní potraty. Odhaduje se, že ročně je potraceno asi půl milionu dívek, za posledních 20 let tedy 10 milionů.

Církev se stále snaží hájit život od početí a pomáhá lékařskými centry a další zdravotní péčí. Křesťanské léčebné instituce vedou své lékaře, sestry i paramediky k účtům ke každému lidskému životu. Církev také buduje sirotčince, jež pečují o opuštěné děti.

Asia News

Egypt: křesťanská láska útokům navzdory

Koptský katolický biskup diecéze Gíza Antonio Aziz Mina vyzývá křesťany, aby navzdory útokům projevovali všem lásku, přátelství a bratrství. „Zlo je vždycky halasné a viditelné,“ řekl, „ale právě proto je důležité přinášet autentické svědectví lásky.“

Katolická církev se snaží vytvořit mezi lidmi nové vědomí, řekl biskup při návštěvě Evropy. Se svými školami, nemocnicemi a dalšími vzdělávacími programy zasahuje Církev nejen katolíky, protože tato zařízení jsou otevřená všem Egyptanům. „Lidé vědí, že jsem křesťan a že to všechno dělám v Kristově jménu.“

V diecézi Gíza žije 8–9000 katolíků. Je zde 9 farností, ale počet kněží nedostává. Proto je prioritou výchova nových kněží. Církev se snaží pracovat s dětmi a s mládeží: například děti, které žijí ve stísněných podmínkách, si mohou přijít dělat úkoly do kostela, kde jim dobrovolníci pomáhají a také se s nimi modlí.

90 % Egyptanů tvoří muslimové, 6 % křesťané, z nichž je většina koptských pravoslavných. Katolíků je pouze 300.000.

ACN

ZPRÁVY

Beatifikační procesy v pražské arcidiecézi

V pražské arcidiecézi v současnosti nyní probíhají dva beatifikační procesy: jeden vede přímo Arcibiskupství pražské, a sice kardinála Josefa Berana; druhý proces, P. Jana Evangelisty Urbana, vedou sestry Apoštolátu svatého Františka. Proces blahořečení augustiniánského kněze Augustina Schuberta ještě nezačal, ale řád zatím sbírá materiály k jeho zahájení. Konečně čtvrtý, blahořečení čtrnácti františkánských mučedníků, byl na diecézní úrovni již ukončen a odeslán k dalšímu postupu do Říma.

Dne 15. 2. 1611 bylo v klášterním kostele Panny Marie Sněžné na rohu dnešního Václavského náměstí v Praze umučeno čtrnáct františkánů. Z velké části šlo o cizince, kteří sem byli povoláni, aby v převážně protestantské Praze sloužili katolické menšině kázáními i příkladem řeholního života. S podporou místních obyvatel si opravili původní karmelitánský kostel Panny Marie Sněžné, který jim císař Rudolf II. přidělil. Jejich působení se však znelíbilo části pražské veřejnosti a řeholníci museli vytrpět občasné projevy nepřátelství.

Když počátkem roku 1611 do města na žádost císaře Rudolfa přijela pasovská vojska, vnímali to Pražané jako útok na své svobody. Nepotvrzená zpráva o ukrývání poražených pasovských jezdců v kláštěrech obrátila jejich hněv proti kostelům a klášterům a v úterý 15. 2. 1611 obklopilo areál Panny Marie Sněžné asi 700 ozbrojených lidí, převážně městské spodiny. Během čtyř hodin vyvraždili útočníci téměř celé osazenstvo kláštera, jedinému řeholníkovi z patnáctičlenné komunity se povedlo utéci.

Úcta ke čtrnácti pražským mučedníkům je doložena již krátce po jejich smrti, vždy 15. dne v měsíci probíhá u jejich hrobu soukromá pobožnost. Přes několik pokusů nebyl jejich beatifikační proces v minulosti dokončen a odevzdání hotových spisů do Říma se mohlo uskutečnit až roku 1947. Následující politická situace, spojená s přerušáním diplomatických styků s Římem a útlakem Církve, odsunula řešení o více než 40 let. Biskupové požádali o obnovení procesu v roce 1992, diecézní proces byl uznán platným a nyní probíhá zkoumání v Římě.

TS ČBK

Zimbabwe: násilí se stupňuje

Poté, co ozbrojenci prezidenta Mugabeho brutálně rozehnali předvolební shromáždění opozice, ohlásil její předák Morgan Tsvangirai, že odstoupí z voleb, protože nechce riskovat životy svých voličů. Biskupská konference Zambie a Zimbabwe vyzvala vlády jižní Afriky, aby zasáhly proti násilí zimbabwejské vlády.

Biskupské prohlášení mluví o „vládním násilí v zemi, zvláště v zemědělských oblastech“ a označují ji za nepřijatelnou. „Základny, z nichž milice terorizují bezbrannou rolnickou populaci, je třeba co nejrychleji uzavřít,“ píše biskupové. „Lidé jsou násilím nuceni pochodovat na re-orientační shromáždění, kde se

jim říká, že pokud nenapraví své chybné hlasování z března, vypukne podobná válka jako v roce 1970.“ Biskupové konstatují, že Zimbabwe je na pokraji totálního kolapsu a politické destrukce.

Tajemník Světové rady církví Samuel Koiba (původem z Keni) se obrátil o pomoc na generálního tajemníka OSN. Píše mu: „Jsme zděšeni brutalitou, kterou rozpoutala policie a další vládní síly Zimbabwe, i prohlášením Roberta Mugabeho z tohoto týdne: dal se slyšet, že raději ‚půjde do války, než by uznal volební vítězství opozice‘.“

Volby s jediným kandidátem – prezidentem Mugabe – formálně proběhly.

ENI

Východní Timor: biopaliva ožebračují obyvatelstvo

Vláda Východního Timoru prodala 100.000 hektarů orné půdy indonéské společnosti *GTLeeste Biotech* na etanolový projekt. Podle zprávy Oxfamu se tak ožebračí miliony lidí. Opozice tvrdí, že je naopak třeba zvýšit výrobu potravin.

bu potravin.

Oxfam obviňuje bohaté země, že využívají dotaci a daňových nástrojů k přeměně pěstování potravin na výrobu alternativních zdrojů energie.

Asia News

USA: nový film o naději

Od počátku roku běží ve vybraných amerických kinech film „Lidská zkušenost“, který klade otázky: Kdo jsem? Co je člověk? Proč hledáme smysl života?

Je to příběh dvou bratrů, Jeffa a Cliffa Azize, kteří putují po světě. Navštíví bezdomovce v New Yorku, sirotky a postižené v Perú, malomocné v Ghane. Tato cesta je hluboce proměňující. Objeví krásu lidské osoby a vytrvalost lidského ducha. Zjistí, že lidé – navzdory svému fyzickému stavu a hospodářskému postavení – stále žijí v naději.

Je to film o hledání duše, s krásnou hudbou a obrazy. Je zaměřen na obhajobu života, lásky a důstojnosti člověka. O více se v něm explicitně nemluví, přesto je přítomna.

Film *Human experience* vyrobila společnost *Grassroots Film*, která také vyrobila film „Rybáři lidí“, pojednávající o kněžství. Filmtrailer lze najít na KathTube.

Kathmet

V dějišti letošních Světových dnů mládeže otevřen nový seminář

Do Sydney po dvanáctiměsíčním putování po celém australském kontinentu dorazily symboly Světových dnů mládeže: kříž a mariánská ikona. Další dva týdny budou putovat po okolí města, které letos setkáni křesťanské mládeže z celého světa hostí od 15. do 20. července. Za uplynulý rok tento kříž a mariánská ikona navštívily na 400 komunit s asi 400 tisíci lidí.

V Sydney také na Slavnost apoštolů Petra a Pavla australský metropolita kardinál George Pell požehnal základní kámen nového mezinárodního diecézního semináře *Redemptoris Mater*. Budovu semináře navrhl spolu s dalšími architektky Kiko Arguelo, zakladatel Neokatechumenátní cesty.

RV

Vážení čtenáři,
děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním. Příští číslo tentokrát vyjde až za tři týdny.

S upřímným Pán Bůh zaplať

redakce

KOMENTÁŘE

Lisabonská smlouva po irském referendu

Foto: <http://www.erkantska.net>

Převaha odmítavých hlasů v irském referendu o Lisabonské smlouvě je vážným úderem vůči zájmům ostatních států, které již smlouvu schválily. Je jen slabou útěchou, že jen malá část z hlasujících proti měla důvod, který by odpovídal skutečnosti. Pomíneme-li 6 % negativně hlasujících, kteří zřejmě vyjádřili svůj odpor k existenci EU jako takové, nesouhlasilo dalších 6 % z negativních hlasů s tím, že by v některých letech Irsko nemělo „svého“ člena Evropské komise a 3 % nesouhlasilo se snížením relativní váhy menších států. Tyto změny opravdu ve smlouvě jsou. Ostatní hlasy – pokud se lze spolehnout na odpovědi při následném výzkumu veřejného mínění – byly vedeny motivací, která se s obsahem smlouvy mýjela nebo byla naprosto absurdní. Tak tomu totiž muselo nutně být, pokud se referendem rozhoduje o složitém textu, o kterém mohou různí demagogové prohlašovat naprosto nesmysly.¹

Důsledky neschválení Lisabonské smlouvy

Evropská unie jako současná podoba spolupráce členských zemí může samozřejmě pokračovat dále i bez schválení Lisabonské smlouvy. Stojí ale za to vyjmenovat, co to pro nás znamená:

- Zůstane nám na obranu našich zájmů právo veta u většího počtu rozhodování v EU. Protože totéž právo zůstane

i ostatním 26 státům, budou u většího počtu rozhodování ohroženy cizím vetelem naopak zájmy naše.

- Naše hlasovací váha při rozhodování, u kterého není právo veta a rozhoduje většina, zůstane relativně vyšší vůči větším zemím. K prosazení vlastních představ budeme potřebovat méně spojenců a totéž platí i o zablokování návrhů. Stejná výhoda ale zůstane v platnosti pro ostatní státy při prosazování nám nelibých návrhů. Zároveň zůstane počet těchto rozhodování menší, takže se jedná o větší váhu při menším počtu rozhodování.

- Naš parlament nebude mít možnost vstoupit aktivně – spolu s parlamenty druhých zemí – do legislativního procesu EU. Dnes to může sice činit de facto tím, že by velmi pozorně sledoval a snažil se ovlivnit postup našich ministrů v Radě EU a zároveň i postup svých stranických kolegů v Evropském parlamentu, ale to je práce navíc, kterou nikdo neocení. Je tedy snazší nedělat nic a pak svalovat vinu na „Brusel“. Přijetí smlouvy by tuto výmluvu znemožnilo.

- Počet členů Evropské komise bude dále zcela nesmyslně růst s přijímáním nových států. Smlouva předpokládala, že jich bude jen 18 s tím, že by každé funkční období (4 roky) třetina zemí neměla „svého“ komisaře.

- Český premiér bude v první polovině roku 2009 řídit Evropskou radu. Pokud by Lisabonská smlouva prošla, řídil by Evropskou radu stálý předseda volený na dva a půl roku. Nebude rovněž existovat představitel EU pro zahraničí a nebude tak oslabena profilace českého předsednictví v tomto směru.

Jiná řešení dalšího fungování EU

Možnost dalšího fungování EU podle současné smlouvy se ale většinou států nezamlouvá a proto převládla vůle k následujícímu postupu:

Do určité doby proběhne ve všech zbývajících zemích rozhodnutí o ratifikaci, tj. zda ano nebo ne. Tato rozhodnutí ukáží rozložení politické vůle členských států. Pokud se ukáže, že všichni až na Irsko si přejí jiné fungování EU, budou možné v podstatě dvě cesty.

První spočívá v urychleném odsouhlasení dodatečného protokolu ke smlouvě, ve kterém by se v podstatě konstatovalo, že smlouva neobsahuje nic, co by se dalo vykládat jako to, čeho se báli někteří irští voliči, kteří hlasovali záporně. A bylo by na Irsku, zda uspořádá druhé referendum, při kterém by měly mylné obavy menší prostor.

Druhá cesta spočívá v uzavření jiné smlouvy, která by z určitých ustanovení Irsko vynechala. To by pak nemělo účast na některých akcích EU a příslušném rozhodování o nich. V oblastech, ve kterých se dnes rozhoduje s právem veta ale v nové smlouvě většinově, by se předpisy na Irsko nevztahovaly, pokud by s nimi nesouhlasilo. Cenou za to by ovšem bylo vyloučení Irska z některých aspektů vnitřního trhu či dalších politik, na které by se dané předpisy vztahovaly.

To druhé východisko staví zcela otevřeně na politické realitě. Pokud si bude určitá část států přát spolupracovat v racionálnější a pružnější unii, nelze jim toto právo upřít. Nemůžeme Irům diktovat, že musejí s námi uzavřít takovou či makovou smlouvu, ale oni stejně tak nemohou bránit nám ostatním tuto smlouvu uzavřít mezi sebou.

Pasivita a nezáměr voličů

Bylo by samozřejmě krásné, kdyby média a občané jevilí o základní fakta fungování Evropské unie v průměru stejný zájem jako o fotbalová utkání. Základní změny, které smlouva přináší oproti současnému stavu, se dají podrobně vy-

KOMENTÁŘE

světlit v jednom celostránkovém článku v novinách. Ale i kdyby takové články vycházely, kolik lidí by je četlo? Je to na tomto světě prostě tak, že fungující a složitější věci jsou vnímány jako samozřejmé a nudné a ti, kteří z nich mají největší prospěch, mají většinou pramalý zájem na jejich pochopení nebo alespoň uznání, že pokud jim nestojí za poznání, tak o nich nemají právo rozhodovat.

Jsem proto proti referendu o jakékoli důležité otázce i v naší vlasti, kde bych alespoň mohl veřejně horovat pro tu či onu odpověď a kde by důsledky rozhodnutí padly na hlavy těch, kdož ho učinili. Tím spíše považuji za nepřijatelné trvale svazovat podobu spolupráce naší země se sousedy na evropském kontinentu s výsledkem referenda v nějakém dalším státě. Bylo by samozřejmě dobré,

kdyby první cesta popsaná výše vedla k úspěchu, ale pokud nikoli, pak jako jediný způsob, jak chránit naše zájmy před anonymním rozhodováním voličů jiných států, je uzavření nové smlouvy s „bezreferendovými“ členskými státy EU.

Ing. Pavel Bratinka
(mezititulky redakce)

¹ Referendum o tak důležité smlouvě požaduje základní dokument Irské republiky – ústava. A přesto se jen 53 % voličů namáhalo k referendu přijít. Jinými slovy 47 % nestálo o možnost vyslovit svůj názor, což politicky znamená odmítnutí základního důvodu pro referendum – věc je tak důležitá, že to musejí rozhodnout přímo občané.

Mnozí nepřišli proto, že jim to bylo jedno. Mnozí z nich se ale rozhodli nejit k referen-

du z vědomého důvodu – textu smlouvy nerozuměli a necítili se proto oprávněni o něm rozhodnout.

Zato pro téměř čtvrtinu z těch, kteří řekli ne, bylo naopak vlastní neporozumění textu důvodem pro záporný hlas. Zvláštní důvod pro hlasování – odmítat vše, čemu nerozumím. Přibližně 12 % se pak obávalo o irskou identitu. Dalších 6 % odmítlo smlouvu, protože se mylně domnívali, že povede k povinnosti Irska posílat svoje vojáky do zahraničí. Přitom článek 4, odst 2 Smlouvy o EU jasně praví: ...*Zejména národní bezpečnost zůstává vyhradněnou odpovědností každého členského státu.*

Stejně množství se obávalo – opět mylně – o možnost Irska rozhodovat o výši daní. 9 % vyjádřilo odpor k vládě a vůči politikům obecně. A 2 % se obávala, že skrze EU bude Irsku vnucena vstřícnost vůči potratům a euthanasii a uznání homosexuálních svazků.

Demokracie ve službách kontemplace

Politika je snad jediná oblast, v souvislosti s níž každý posluchač, divák či čtenář slyší na slova mravnost a etika. Spojitost mezi politikou a etikou je přirozená, tradiční. Ostatně už průkopník teorie těchto disciplín, řecký filosof Aristoteles, je pochopil jako spojitě nádoby. A později, více jak tisíciletým vlivem křesťanské inspirace, se tento vztah teoreticky i prakticky ještě utužil a ve všeobecném povědomí trvá jako neoddiskutovatelný požadavek.

Zároveň je však právě politická scéna nezřídka považována za prostor, v němž etické hodnoty či mravnost prý absentují, ba dokonce snad ani nemohou být praktikovány. Takovýto rozporuplný obraz politické scény snadno vyvstává na pozadí mediálního podání stavu věci a jeho bezútěšnost je také nasnadě.

Namísto zprostředkovávání oné vzájemné spojitosti totiž média nezřídka fungují jen jako svérázné kazatelny, z nichž lze tepat zlořády nejen libovolně, ale navíc i bez potřebného kreditu či porozumění. Kreativní stoupenci zapšklého moralizování mají v dnešní době zelenou vskutku úplně jinde než v rze náboženské sféry. Bohužel však také trpí právě oním neduhem, který je pro mravokárce typický. Neukazují totiž nadějná východiska a nemotivují pozitivně.

Pokud jde o naši politickou scénu, je už od roku 1990 předmětem mravokárného mediálního dohledu i zjevných fau-

lů zejména jedna politická strana a to právě ta, která se ke spojitosti politiky a etiky hlásí v důsledku svého přihlášení se ke křesťanství. Jistě to není náhoda a nemusí to být vždy na škodu, že právě KDU-ČSL je pranýřována více než strana komunistická, od níž už nikdo žádné etické postoje, neřku-li činy ani neočekává. Křesťané nesou tuto ne vždy férovou pozornost buď s trpělivou odevzdaností nebo mají za to, že se jich to netýká, a někdy možná také tomuto mediálnímu sekýrování poněkud naivně podléhají.

Nedávný průzkum mezi voliči zjistil, že prý tuto stranu volí jen necelá čtvrtina věřících. Jak už to u statistických průzkumů bývá, těžko říci, zda-li tento výsledek realitu odráží, nebo ji bude vytvářet. V každém případě však stojí za zamýšlení. Nemusí z toho samozřejmě plynout, že je tím vinna strana, která o podporu křesťanů otevřeně usiluje. A na druhé straně to může znamenat, že tato strana budí sympatie také mezi nekřesťany, což by nebylo znamením špatným.

V souvislosti s tím stojí za zmínku, že poslední parlamentní volby v Itálii přinesly jeden velice překvapivý výsledek, který zůstal tak trochu ve stínu pozornosti. Po mnoha desetiletích se totiž strana italských komunistů poprvé vůbec nedostala do parlamentu. Takovýto výsledek je v našich domácích poměrech zatím jen přáním, povětšinou i zbožným. V italském prostředí, kde byla ko-

munistická ideologie dlouhá léta v mase oblíbená, by se však něčeho takového ještě před měsícem také nikdo nenadál. Svědčí to nejen o tom, že průzkumy veřejného mínění a prognózy jsou věrohodné jen v omezené míře, ale především o tom, že lidé přemýšlejí a umějí změnit názor bez ohledu na to, co je jim servírováno. A to je – stejně tak jako ta menší vysoká volební účast – velice útěšné a povzbuzující.

Zápolení na politické scéně se sice orientuje spíše na získávání sympatií či imponování vlastním sebevědomím, což ostatně zaznamenal také už Aristoteles. Tím spíš je ovšem zapotřebí, aby byl prostor politiky skutečně všemi promyšlen, chápán a ctěn jako dějiště úsilí o mravní povznesení všech, i když se může zdát úsměvný Aristotelův ideál, že političtí představitelé určité obce svým nasazením osvobozují ostatní občany od podružných starostí a umožňují jim tak, aby se věnovali rozjímavému životu, který v antickém pojetí představoval svrchované štěstí. Právě proto také Aristoteles předpokládal, že by se v této politické službě občané měli střídát, a štěstí rozjímavého života tak mohli postupně okoušet všichni.

Tedy demokracie ve službách kontemplace, dalo by se říci. Vznesené pojetí, které ovšem nepostrádá logiku ani naději.

P. Milan Glaser SJ
<http://www.radioviciana.cz>

KOMENTÁŘE

Ester

Výjimečné představení z repertoáru Rapsodického divadla

Foto: <http://www.rapsodickedivadlo.cz>

V říjnu loňského roku měla v Olomouci premiéru Ester. Inscenace v režii brněnského divadelníka Igora Dostálka používá nový překlad olomouckého biblisty Petra Chalupy. Autorem jevištního obrazu (skutečně lepší termín než dekorace) je Jan Jemelka. Ester tvoří součást repertoáru Rapsodického divadla, neformálního sdružení umělců bez vlastního stálého sálu a od premiéry (ve spolupráci s Českým katolickým biblickým dílem a pod záštitou Metropolitní kapituly u svatého Václava v Olomouci) divadlo uvádí Ester všude, kde je o představení zájem, před početnějším jako i skromnějším počtem diváků...

Jevištní vyprávění biblického textu

V programu je Ester charakterizována jako „jevištní vyprávění biblického textu“. Od začátku do konce tohoto výjimečného divadelního zážitku stojí před námi na scéně jediná herečka, Martina Pavlíková; představuje (i nepopisným kostýmem) ústřední postavu královny Ester, jež zachránila svůj židovský lid před zkázou, ale nejen ji. Je také vypravěčkou děje a tlumočnicí ostatních účastníků děje. Neztvárňuje tedy jedinou postavu, jejímž prostřednictvím bychom vnímali příběh; i proto

Ester Igora Dostálka a Martiny Pavlíkové, jakkoli je plnohodnotným divadlem, ne pouze recitací textu, není ani monodramatem v běžném slova smyslu, ani (a to už vůbec ne) scénickou recitací, jakkoli využívá důsledně jenom text vybraný z biblické knihy Ester (ta ovšem nebyla napsána primárně jako podklad pro divadelní představení) a ani slovo k němu nepřidává. Blíží se k tvaru divadla jednoho herce, jak je u nás proslavil zejména Miroslav Částecký. Inscenace pracuje s několika střízlivě a silně metaforicky užitými rekvizitami (kalich, plátno) a hudbou.

Hudba jako „druhá postava“ představení

Hudba je skutečně důležitou složkou jevištního tvaru. Interpretují ji Veronika Pavlová (housle a zpěv) a Marián Pavlík ml. (píšťala didgeridoo, buben djembe). Hudba se v představení ozývá spíše v janáčkovských „nápěvcích“ než v souvislých melodiích, a spíše nečekaně a kontrastně, než v očekávatelných mezihrách anebo ilustrativně; silně ovšem spolupůsobí i nezvyklá zvuková barva použitých exotických nástrojů. Hudba je, s mírou nadsázky řečeno, druhou postavou přítomnou v představení: vede

s herečkou dialog, odpovídá jí i oponuje, tvoří, pokud to chceme slyšet, svébytný komentář celého děje.

Pozoruhodný herecký výkon Martiny Pavlíkové

Kompozice textu, výtvarná složka představení, náročná režie či promyšlená funkce hudby – to všechno by ovšem ztrácelo smysl bez hereckého výkonu Martiny Pavlíkové. I náhodný či nepravidelný návštěvník divadla pochopí, jak náročné je pro herce stát při celovečerním představení před publikem bez opory, kterou skýtá interakce s jevištními partnery (a nejde při tom jen o rozsah textu). Ještě náročnější je právě zvolená nikoli monodramatická poloha, kdy se výkon herečky nemůže opřít o vykreslení jednoho charakteru, ale musí být mnohohrstevný, současně realistický i obrazný, současně psychologický i metaforický. Martina Pavlíková dává svému výkonu napětí a dynamismus. Ovládla – jak píše režisér Igor Dostálek v programu – „scénický jazyk, který by se nebál vystačit si s málem a složil především slovu a nikoli efektu – aniž by se však vzdával silných a třeba i vědomě naivních gest a postupů.“ Martině Pavlíkové její Ester věříme, rádi se necháme vtáhnout do příběhu a do významu tohoto příběhu...

Důraz na slovo a jeho poselství

Rapsodické divadlo usiluje – proti převládajícímu proudu současného divadla – především o důraz na slovo a jeho poselství; zejména pro moravské a křesťanské přátele divadelního umění už několik let není neznámý pojem. (Přičemž by nebylo správné vnímat křesťanství a Moravu jako nějaké omezující faktory anebo škatulky.) Inscenace Ester znamená v práci tohoto souboru novou kvalitu a vykročení k náročnějším i současně divácky sdělnějším formám práce. Nechci se pouštět do rozsáhlé společenské kritiky, nehodí se to k pouhé divadelní recenzi, ale už vzhledem ke kontextu, uměleckému i mimouměleckému, ve kterém žijeme, by bylo, a řekl bych naléhavě, třeba, aby Rapsodické divadlo po takto nastoupené cestě pokračovalo...

František Schildberger
(mezititulky redakce)

KATECHEZE

Apoštol Pavel – učitel pro naši dobu

Katecheze Benedikta XVI. na generální audienci 3. července 2008 v aule Pavla VI.

Drazí bratři a sestry,

rád bych dnes začal nový cyklus katechezí, věnovaný velkému apoštolovi Pavlovi, kterému – jak víte – je věnován jubilejní rok, který se začal letošní slavností sv. Petra a Pavla a skončí se toutéž slavností roku 2009. Apoštol Pavel, výjimečná a takřka nenapodobitelná, přece však podnětná postava, stojí před námi jako příklad naprosté oddanosti Pánu a jeho Církvi, ale také velké otevřenosti k lidstvu a jeho kulturám. Je tedy správné, abychom mu vyčlenili zvláštní místo nejen v naší úctě, ale také ve snaze porozumět tomu, co chce říci i nám, křesťanům dneška. Na tomto našem prvním setkání bychom se pozastavili a zamysleli nad prostředím, ve kterém žil a působil. Mohlo by se zdát, že nás toto téma zavede daleko od naší doby, když vstoupíme do světa, jaký byl před 2000 lety. Nicméně, je tomu tak jen zdánlivě a částečně, poněvadž budeme moci zjistit, že sociálně-kulturní kontext dneška se v různých aspektech od toho tehdejšího příliš neliší.

Jaký byl svět v Pavlově době

Primární a základní faktor, který je třeba vzít na vědomí, je vztah mezi prostředím, ve kterém se Pavel narodil a vrostl a globální kontext, do kterého se potom začlenil. Pochází z pevně vyhraněné, lokalizovatelné a zajištěné menšinové kultury izraelského národa a jeho tradic. V antickém světě a zejména v rámci římské říše, jak nám tvrdí odborníci v této oblasti, tvořili Židé kolem 10 % celkového počtu obyvatelstva. Tady v Římě byl pak jejich počet v polovině prvního století ještě menší a dosahoval maximálně 3 % obyvatel města. Jejich víra a životní zvyky, jak je tomu až dodnes, je zřetelně odlišovaly od okolního prostředí. Vedlo to ke dvěma postojům. Buď to byl výsměch, který mohl vést až k intoleranci anebo obdiv, který se vyznačoval různými druhy sympatie jako v případě tzv.

„bohobojných“ či „proselytů“, tzn. pohanů, kteří se začleňovali do Synagogy a sdíleli víru v Boha Izraele. Jako konkrétní příklady tohoto dvojího postoje můžeme citovat jednak ostrý úsudek rétora, jakým byl Cicero, který pohrdal jejich náboženstvím a dokonce i městem Jeruzalémem (srov. *Pro Flacco*, 66–69) a z druhé strany postoj, který zaujímal Neronova manželka Poppea, o níž se Josef Flavius zmiňuje jako o osobě „sympatizující“ se Židy (srov. *Židovské starožitnosti*, 20,195.252; *Vita* 16), nemluvě pak o tom, že Julius César oficiálně Židům přiznal zvláštní práva, jak nás o tom informuje zmíněný židovský historik Josef Flavius (srov. *ibid.* 14,200–216). Je jisté, že počet Židů, kteří žili mimo Izrael, tedy v diaspoře, byl mnohem větší než na území, které druzí nazývali Palestinou. A tak je tomu ostatně dodnes.

Není proto divu, že samotný Pavel byl vystaven oběma zmíněným protikladným stanoviskům. Jisté je jedno. Zvláštnosti židovské kultury a náboženství nacházely klidně své místo i uvnitř vše pronikající instituce římské říše. Obtížnější a bolestnější byla pozice skupiny těch Židů i pohanů, kteří vírou přijali osobu Ježíše Nazaretského do té míry, že se sami odlišili jak od judaismu, tak od vládnoucího pohanství. V každém případě ovlivňovaly Pavlovo úsilí dva faktory. Prvním byl řecká či lépe helénistická kultura, která se po Alexandrovi Velikém stala přinejmenším pro oblast východního Středozeří a Středního Východu společným dědictvím, třebaže do sebe pojala také mnohé kulturní prvky národů, které byly tradičně označovány za barbarské. Jeden spisovatel té doby v této souvislosti praví, že Alexandr „zavedl, aby všichni považovali za svou vlast celou zem (oikúmené)... a přestali rozlišovat mezi Řekem a Barbarem“ (Plutarchos, *De Alexandri Magni fortuna aut virtute*, §§ 6.8). Druhým faktorem byla politicko-administrativní struktura římské říše, která zaručovala mír a stabilitu od Británie po jižní Egypt, a sjednotila území dosud nevídané rozlohy. V tomto prostoru bylo možné se dostatečně svobodně a bezpečně pohybovat také za využití mimořádné soustavy cest, přičemž v každém cílovém bodě bylo možné nalézt základní kulturní charakteristiky, které, aniž by to bylo na úkor místních

Foto: <http://www.hp.uab.edu>

hodnot, představovaly společné tkanivo jednoty *super partes*, takže židovský filosof Filón Alexandrijský, současník svatého Pavla, chválí císaře Augusta za to, že „vedl do souladu všechny primitivní národy... a stal se strážcem míru“ (*Legatio ad Caium*, §§ 146-147).

Pavlův univerzalizmus

Univerzalistická vize typická pro Pavlova osobnost nebo přinejmenším pro křesťana Pavla po události, k níž došlo cestou do Damašku, má určitě svůj zásadní impuls ve víře v Ježíše Krista, poněvadž postava Zmrtvýchvstalého překračuje každou stranickou redukci. Podle apoštola totiž „už není Žid anebo Řek, už není otrok anebo člověk svobodný, už není muž anebo žena, všichni jste jeden v Kristu Ježíši“ (Gal 3,28). Přesto však historicko-kulturní situace jeho doby a jeho prostředí nemohla nemít vliv na jeho rozhodnutí a jeho nasazení. Kdo si definoval Pavla jako „muže tří kultur“ s přihlédnutím k jeho judaistickému základu, jeho znalosti řečtiny a jeho výsadě římského občanství (*civis romanus*), což ostatně dosvědčuje i jeho jméno, je třeba je latinského původu. Zmínit je třeba zvláště stoickou filozofii, která v Pavlově době převládala a měla být jen okrajový vliv také na křesťanství. V této souvislosti nelze přejít mlčením jména někte-

Svatý Pavel byl „mužem tří kultur“ vzhledem k jeho judaistickému základu, jeho znalosti řečtiny a jeho výsadě římského občanství (*civis romanus*), což ostatně dosvědčuje i jeho jméno, jež je latinského původu.

KATECHEZE / ROZHOVOR

rých stoických filosofů, jako byli např. iniciátoři Zenón a Kleanthés, a dále těch, kteří byli Pavlovi chronologicky bližší, totiž Seneca, Musonius a Epiktétos. U nich se vyskytovaly nejvznešenější hodnoty lidství a moudrosti, které byly přirozeně přijaty křesťanstvím. Jeden odborník na tuto oblast píše výstižně, že „Stoicismus... hlásal nový ideál, který sice ukládal člověku povinnosti vůči jeho bližním, ale současně jej zbavoval všech fyzických a národnostních svazků a činil z něho pouze duchovní bytost“ (M. Pohlenz, *La Stoa*, I, Firenze 1978, str. 565). Pomysleme například na nauku o kosmu pojatém jako jedno velké a harmonické tělo, a z toho plynoucí nauku o rovnosti mezi všemi lidmi bez sociálních rozdílů, na přinejmenším principiální zrovnoprávnění muže a ženy a dále na ideál střídmosti, umírněnosti a sebeovládání, který se snažil vyhybat každé krajnosti. Když Pavel napsal Filipánům: „mějte zájem o všechno, co je pravdivé, co je čestné, co je spravedlivé, co je nevinné, co je milé, co slouží dobré pověsti, a o každou zdatnost nebo činnost, která si zaslouhuje chválu“ (Flp 4,8), vlastně tím jen odkazoval na zřetelně humanistickou koncepci, jež byla vlastní filosofické moudrosti.

Učit se u svatého Pavla

V době svatého Pavla probíhala také krize tradičního náboženství, přinejmenším v jeho mytologických a občanských aspektech. Poté co Lukrécius již v prvním století polemicky syntetizoval, že „náboženství vedlo k mnoha zločinům“ (*De rerum natura*, 1,101), filosof Seneca zašel mnohem dál než každý zevnější ritualismus a učil, že „Bůh je ti nablízku, je s tebou a v tobě“ (*Listy Luciliovi*, 41,1). A podobně se Pavel obrací k posluchačům epikurejských a stoických filosofů na Athénském Areopagu a doslova praví: „Bůh nepřebývá v chrámech, které vystavěly lidské ruce. V něm totiž žijeme, hýbáme se a jsme“ (Sk 17,24.28). Odkazuje tím zřejmě na židovskou víru v jednoho Boha, jehož nelze zpodobit v antropomorfních výrazech, ale využívá také náboženského proudu, který jeho posluchači dobře znali. Kromě toho si musíme uvědomit, že mnohé pohanské kultury nepoužívaly oficiální chrámy města a probíhaly na soukromých místech, což usnadňovalo iniciaci adeptů. Nebylo tedy divu, že se také křesťanská shromáždění (*ekklésiái*), jak dosvědčují především pavlovské listy, konala v soukromých domech. Žádné veřejné budovy (křesťanské-

ho kultu) navíc v té době ještě neexistovaly. Shromáždění křesťanů se proto současníkům musela jevit jako pouhá varianta této nejintimnější náboženské praxe. Rozdíly mezi pohanskými kultury a křesťanským kultem však nejsou bezvýznamné a týkaly se jak vědomí identity jednotlivých účastníků, tak společné účasti mužů i žen na slavení „večeře Páně“ a čtení Písma.

Na závěr této zběžné projekce kulturního prostoru prvního století křesťanské éry stává se zřejmým, že svatého Pavla lze odpovídajícím způsobem pochopit jedině na dobovém – a to jak židovském, tak pohanském pozadí. Jeho postava tak získává na historické a myšlenkové závažnosti a zároveň ve vztahu k tomuto prostředí vyjeví svou originalitu i spřízněnost. Platí to však analogicky také pro křesťanství všeobecně, jehož paradigma zosobňuje v první řadě právě apoštol Pavel, od něhož se dosud máme mnoho co učit. A právě to je účelem Roku svatého Pavla: učit se u svatého Pavla, učit se víře, osvojit si Krista a naučit tak i cestě správného života.

přeložil P. Milan Glaser SJ
<http://www.radiovaticana.cz>
 (meztitulky redakce)

O viditelných liturgických změnách v bohoslužbách Svatého otce

Rozhovor s papežským ceremonářem Mons. Guido Marinim

Foto: <http://www.radiovaticana.cz>

Papežský ceremonář Mons. Guido Marini poskytl deníku L'Osservatore Romano rozhovor, ve kterém odpovídá na otázky týkající se různých podrobností, kterých si po všimne divák televizních přenosů veřejných vystoupení Svatého otce. Různé prvky liturgického ustrojení a náčiní při papežských bohoslužbách jsou díky televizi NOE viditelné i divákům v České republice a mohly by proto vzbudit stejné otázky i u nás. Papežský ceremonář Mons. Marini na tyto otázky ve zmíněném rozhovoru odpovídá.

Již před několika měsíci došlo k výměně biskupské berly, kterou papež používá během bohoslužeb. Co bylo důvodem této změny?

Zlacená berla zakončená řeckým křížem, kterou dnes papež užívá, patřila Piu IX. a Benedikt XVI. ji poprvé pou-

žil letos na Květnou neděli. Tuto berlu se rozhodl používat Svatý otec výměnou za stříbrnou berlu, na jejímž konci je kříž s corpusem a kterou zavedl Pavel VI. a užíval ji pak Jan Pavel I., Jan Pavel II. i Benedikt XVI. Tato změna není výrazem nějakého návratu k tomu, co je staré, ale podtrhuje vývoj v kontinuitě, zakořenění v tradici, které umožňuje řádně pokračovat na cestě dějin. Tato pastýřská hůl neboli biskupská berla totiž odpovídá věrněji formě berel, jež jsou typické pro římskou tradici a které měly vždycky formu kříže bez korpusu a to přinejmenším od doby, kdy římská papežská berla používala. Netřeba také zapomínat na praktický prvek celé věci. Berla Pia IX. je totiž lehčí a lépe se drží než pastýřská hůl, kterou zavedl Pavel VI.

ROZHOVOR

Platí to také o liturgickém rouchu, které papež při různých příležitostech obléká?

I v tomto případě je třeba říci, že použitá liturgická roucha, jakož i některé detaily ritu, mají podtrhnout kontinuitu aktuálního liturgického slavení s těmi způsoby slavení, jimiž se vyznačoval život Církve v minulosti. Hermeneutika kontinuity je vždycky přesným kritériem interpretace dobové cesty Církve. Platí to také pro liturgii. Jako papež cituje ve svých dokumentech předchozí papeže, aby poukázal na kontinuitu magisteria Církve, tak v oblasti liturgie papež užívá liturgický oděv a posvátná roucha předšlých papežů, aby naznačil tutéž kontinuitu i v oblasti *lex orandi*. Chtěl bych ovšem poznamenat, že papež nepoužívá jenom stará liturgická roucha, ale často také ta moderní. Důležité není ani tak to, zda jsou stará nebo moderní, ale spíše to, zda jsou hezká a důstojná. To jsou důležité složky liturgického slavení.

Záleží však možná také na tom, zda se papež nachází v Itálii nebo mimo Itálii, kde je vybírají místní církve.

Samozřejmě. Týká se to např. poslední zahraniční cesty do Spojených států, ale i nedávných italských cest do Janova a Apulie. I v obou těchto případech připravují liturgická roucha dané diecéze, po dohodě s úřadem papežských liturgických obřadů. V různosti stylů a s pozoruhodným přihlédnutím k charakteristickým místním prvkům je kritériem krása a důstojnost, což jsou typické dimenze posvátných úkonů, ke kterým dochází při slavení eucharistie.

Existuje v této souvislosti nějaká zvláštnost, pokud jde o nadcházející cestu Benedikta XVI. do Austrálie?

Mohu říci, že doba příprav byla velmi plodná a na australské straně jsme se setkali s velmi srdečnou a ochotnou spoluprací. Papež Benedikt XVI. se znovu setká s mládeží celého světa a všichni se modlíme, aby toto setkání mohlo být opět důvodem velké milosti pro všechny, příležitostí poznat intenzivněji tvář

Při slavení eucharistie nejde o podívání, ale o pohled na Toho, který se narodil, zemřel a vstal z mrtvých, na Spasitele. Od Pána přichází spása, On je Východ, vycházející Slunce, ke kterému máme obracet svůj pohled, od něhož máme všichni přijmout dar milosti.

Ježíše i Církve, podnětem k pohotové a velkodušné odpovědi na Pánovo volání. Práním je také to, aby pečlivě připravované liturgické slavnosti byly prožívány od srdce a opravdově, a staly se tak příležitostí k přijetí této milosti.

Co lze říci o papežském trůnu, použitém při konsistoři a o kříži, který se vrátil opět doprostřed oltáře?

Takzvaný trůn, užívaný při zvláštních příležitostech, chce jednoduše zdůraznit liturgické předsednictví papeže, Petrova nástupce a Kristova náměstka. Pokud jde o umístění kříže do středu oltáře, ukazuje se tím na ústřední postavení křížifixu při slavení eucharistie. Při ní nejde o podívání, ale o pohled na Toho, který se narodil, zemřel a vstal z mrtvých, na Spasitele. Od Pána přichází spása, On je Východ, vycházející Slunce, ke kterému máme obracet svůj pohled, od něhož máme všichni přijmout dar milosti. Otázka liturgické orientace při slavení eucharistie, jakož i její praktické provedení, kterým dostává svou formu, má velkou důležitost, protože v sobě nese základní jak teologický a antropologický, tak eklesiologický obsah, jež patří do osobní spirituality.

A to bylo také důvodem rozhodnutí slavit eucharistii na starobylém oltáři Sixtinské kaple během letošního svátku Křtu Páně?

Přesně tak. V okolnostech, kdy se bohoslužba koná tímto způsobem, nejedná se o obracení se zády k věřícím, ale o společnou orientaci věřících směrem k Pánu. Z tohoto hlediska proto shromážděným věřícím „není upírání vstup“, ale „spíše se jim otevírá“ a jsou přiváděni k Pánu. Je možné postřehnout rozmanité okolnosti, při nichž – v důsledku uměleckého rázu místa kultu a jeho mimořádné krásy a harmonie – je jakoby žádoucí slavení na starém oltáři, na kterém je mimo jiné uchována přesná orientace liturgického slavení. Nemělo by to překvapovat: stačí jít do baziliky svatého Petra ráno, aby bylo možné vidět, jak kněží u různých oltářů slaví eucharistii v řádné formě ritu podle liturgické reformy a to na tradičních oltářích a tedy právě tím směrem, jako tomu bylo o letošním Křtu Páně v Sixtinské kapli.

Během nedávné pastorační návštěvy v Apulii papež podával svaté přijímání do úst klečícím věřícím. Je to praxe, která se stane pravidlem při papežských bohoslužbách?

Domnívám se, že ano. V této souvislosti nesmíme zapomínat na to, že z hle-

Foto: <http://theneuliturgicalmovement.blogspot.com>

diska církevního práva je podávání svatého přijímání na ruku dosud výjimkou z obecného zákona, která byla udělena Svatým stolcem biskupským konferencím, které o to požádaly. Způsob, který o letošní slavnosti Božího Těla zavedl Benedikt XVI., má v úmyslu podtrhnout existenci normy dosud platné pro celou Církev. Kromě toho je v tom snad možné vidět i určité upřednostnění tohoto způsobu podávání, který, aniž by něco upíral tomu druhému, dává lépe vyniknout pravdě reálné přítomnosti Krista v eucharistii, napomáhá zbožnosti věřících a snadněji uvádí do smyslu tajemství, což jsou aspekty, které je v naší době z pastoračního hlediska naléhavě třeba zdůrazňovat a obnovit.

Co by odpověděl ceremonář papežských liturgií těm, kteří obviňují Benedikta XVI. z toho, že chce zavádět předkoncilní zvyky?

Především bych rád zdůraznil upřímné a přesvědčené přilnutí také k liturgickému magisteru Svatého otce. Pokud jde o termíny jako „předkoncilní“ a „pokoncilní“, které někteří užívají, zdá se mi, že patří k již překonanému slovníku a pokud jsou užívány s úmyslem poukázat na diskontinuitu dějinné cesty Církve, pokládám je za chybné a typické pro velmi reduktivní a ideologické koncepty. Existují věci „staré i nové“, které navždy patří k pokladu Církve a jako takové je třeba je brát v úvahu. Moudrý umí nalézt ve svém pokladu jedny i druhé. Ne všechno, co je nové, je pravé, stejně tak jako není pravé všechno,

dokončení na str. 12

HOMILIE

Nerozlučitelné manželství

Věrnost manželské lásky je odleskem věčné věrnosti Boží

Foto: <http://www.la.wikipedia.org>

Mezi biskupy na synodě byla diskuze o potížích, jak uplatňovat církevní zákony v dnešním sekularizovaném světě. Jsou tu stále konflikty na poli manželské morálky. Jeden z účastníků zakončil debatu žertem: „Zrušme manželství jako samostatnou svátost a přiřaďme je k svátosti pokání, vždyť postačí svátosti šest. Bude jenom jedna potíž. Na Hané muž říká ženě: má sedmá svátost. Nebylo by důstojné jí říkat: mé pokání.“

To, co je tu vysloveno žertem, se však v jiné americké debatě předložilo ve formě návrhu, který chtěl být vzat jako vážný. Zněl takto. Podle americké praxe, když víc než polovina občanů nějaký zákon nezachovává, musí se změnit. Zdá se, že dnes v některých zemích víc než polovina katolíků nezachovává církevní zákony manželské, měla by je tedy Církev změnit. První odpověď na tento návrh byla tvrdá: „Zrušte také sedmé přikázání: Nepokradeš! Vždyť víc než polovina lidí si cizí věci ráda přivlastní.“ Ale všichni si uvědomují, že otázka manželské nerozlučitelnosti je dnes velmi aktuální. Jak se tedy máme správně postavit k námitkám?

Podstata svátosti manželství

Nezačínáme zákony, podle kterých se manželství uzavírá, ale podstatou svátosti samé. Jejím prvním základem je láska muže a ženy, láska konkrétní, potřeba vzájemné pomoci po dobu života na zemi. Stačil by k tomu pouhý příslib? Opravdová životní pomoc musí být trvalá. Proto si ji dva odpřísáhnou před oltářem. Tím se stává svátostí, to znamená, že i Bůh sám

jim zaručuje k tomu pomoc svou milostí. V této souvislosti otázka rozlučky zní jinak: Může nějaká lidská autorita prohlásit, že přísaha daná před Bohem se nemusí dodržet, že nemusíme splnit to, co jsme takto slíbili? Mohou zlepšené zákony ospravedlňovat křivopřísežníky?

Úmysl přijmout svátost je podmínkou její platnosti

Ti, kdo se rozlučují, se ovšem ospravedlňují snadnou argumentací: Vždyť já jsem se nikdy tak vážně nezavázal! Vzali jsme se v kostele, protože je to zvykem. Opakovali jsme předepsanou formuli a podepsali formulář, ale oba jsme si byli dobře vědomi, že se rozejdeme v případě, že to nepůjde, že se nedokážeme shodnout. Nikoho tedy falešně neklame, když teď žijeme každý po svém. Tato situace ovšem nás staví před velmi vážný teologický a morální problém. Bylo to manželství opravdu platné? Byla to svátost? Uvedme jiný případ, analogický. Vedle svátosti manželské se v Církvi také udílí svátost kněžství. Představme si lehkomyšlného mladíka, který vydrží na oko upřímně v semináři, dostane od biskupa kněžské svěcení, ale on sám nemá úmysl knězem být. Je jeho kněžství platné? Jistě ne, ale dopouští se hrubého podvodu proti Církvi a Bohu. Byly takové případy i ve spolupráci s tajnou policií. Víme, jak je máme posuzovat.

Bylo by upřílišněné srovnávat s nimi ty, kteří se lehkomyšlně sezdávají v kostele. Přesto však se jejich případy musí brát velmi vážně. Nezní dnes sympaticky, když řekneme, že musí snoubenci před svatbou chodit na katechismus. Ale zůstává vážná povinnost kněží, aby se přesvědčili, jsou-li si budoucí novomanželé dobře vědomi, co manželství před církví znamená a k čemu se zavazují ti, kdo je přijímají. Neplatné svátosti nepřinesou Boží požehnání, vždyť jsou Boží urážkou.

Ale přejdeme teď k dalšímu stádiu. Dva se tak lehkomyšlně vzali. Dnes muž žije s jinou ženou, ale zvažněl a má úmysl svůj život napravit. Řekneme mu: „Navrať se k první manželce!“ Odpoví: „To je absolutně nemožné, ani ona by mne zpátky nepřijala. Ale když vlastně bylo mé první manželství před Bohem falešné, neplatné, nemohla by mne Církev úředně rozvést a já bych se nyní upřímně a platně oženil s druhou ženou?“

Některá manželství se v Církvi skutečně prohlašují úředně za neplatná. Ale děje se to zřídka, římský úřad *Sacra romana rota* tu postupuje jen z vážných důvodů a žádá velmi solidní důkazy. Kdyby stačilo, jak si někteří myslí, jen osobní prohlášení, že se poprvé zavázat nechtěl, kolik lehkomyšlných by nezaváhalo to prohlásit. První zlo by se chtělo napravit druhým. Co má tedy dělat ten, kdo už žije v druhém neplatném manželství a má skutečně dobrou vůli dát své svědomí do pořádku před Bohem a Církví? V tomto případě je opravdu jediná cesta: pokání. Musí si najít dobrého zpovědníka a postupovat podle jeho rady. Církev neospravedlňuje rozvody, ale chce ospravedlnit před Bohem rozvedené, jsou-li ochotni opravdu napravit to, co se napravit dá. Musejí být ovšem připraveni, že to může stát i obětí.

Věrnost manželské lásky

Vytýkají katolické církvi, že je v manželských otázkách daleko přísnější než jiné církve, které jsou snášenlivější. V krátkosti můžeme k tomu říci jenom následující. Každá přísnost k bližnímu se dá ospravedlnit jenom tím, že je to k dobru toho, ke komu jsme přísní. Tak to chápou i rozumní rodiče v jednání s dětmi, nemístnou povolností by jim vážně uškodili.

Jak se to aplikuje v manželství? Řekněme to velmi stručně. Mravnost je osobní. Člověk se stává osobou, když má dobrý poměr k ostatním, věrností k lidem jsme věrni i Bohu i sobě. V manželském svazku jde právě o tuto věrnost, o její aplikaci v případě vyžadovaném od přirozenosti a potvrzeném vážnými slovy samého Krista. Ten v tomto případě odsoudil i povolnost Mojžíšova zákona, která se trpěla jenom pro tvrdost srdce, ale nemohla být v úmyslu Stvořitele: „Bůh učinil člověka jako muže a ženu, a proto opustí muž svého otce a matku a připojí se k své manželce, a ti dva budou jedno tělo“ (Mk 10,6–7). Jednota tělesná bez jednoty ducha je ovšem zvráceností v harmonii světa, naopak věrnost ducha, která se odráží v tělesném styku je odlesk na zemi věčné věrnosti Boží. Jenom tak může mít hodnotu svátosti, kterou musí Církev hájit.

Mons. Tomáš Špidlík SJ
<http://www.radiovaticana.cz>
 (mezititulky redakce)

ÚVOD DO FILOSOFIE

Je filosofie vědou?

Člověk byl stvořen jako myslící bytost, byl obdarován rozumem. Tento dar je však třeba rozvíjet a kultivovat – jedině správné myšlení dovádí člověka k pravdě. Filosofie, „touha po moudrosti“, je však v dnešním světě spíše přehlížena či dokonce znevažována. Jako malý příspěvek k podpoře správného myšlení otiskujeme na pokračování Úvod do filosofie, studijní materiál vzdělávací společnosti Academia Bohemica.

2. Neempirická povaha filosofie

Nedostatek konsensu ve filosofii ale není jediným argumentem proti vědeckým ambicím filosofů. Ze srovnání filosofie s nespornými vědami vyplývá další nedostatek, který filosofii ve světě vědy diskvalifikuje. Filosofie není empirickým oborem, zatímco reálné vědy (v protějšku k formálním, např. matematice) empirickými jsou. Co se tím rozumí?

Empirické a neempirické myšlení

Empirická věda (přírodní či kulturní) se rozvíjí v mezích zkušenosti. Zabývá se empiricky dostupnými jevy a vysvětluje je empirickými podmínkami. Své poznatky tak získává empirickými metodami a ověřuje je rovněž empiricky – fakty. Filosofie naproti tomu všemi směry empirii přesahuje. To neznamená, že by neměla kontakt se zkušeností, že by z ní nevycházela; ale neváže se na ni tak striktně jako empirické vědy. Těžiště filosofického tázání je naopak v neempirické oblasti. K řešení dospívají filosofové různě, ale většinou cestami, které také nejsou zrovna empirické.

Opět spor o první premisu

Oblíbené srovnávání filosofie se speciálními vědami (nejlépe exaktními) vede odpůrce vědeckosti filosofie k formálně stejnému úsudku, jako v případě konsensu.

- Každá reálná věda je empirická.
- Filosofie není empirická.
- Filosofie není věda.

Kritik by nepopíral druhou větu, ale zase by žádal, aby byla zdůvodněna první premisa. Zastánce čisté vědy (tj. vědy bez filosofie) by přitom patrně poukázal na bouřlivý vývoj moderní vědy. Věda se vyvíjí, nemá statickou povahu. A v naší době se věda ukazuje jako jednoznačně empirická. Proto dnes musí být každá reálná věda (ve vyloženém smyslu) empirická.

Takové vysvětlení ale příliš neuspokojuje. Zase nad ním visí obava z falešného zobecnění. Opravdu musí být každá reálná věda empirická? Co když existuje (či může existovat) nějaký obor, nějaký výklad světa, který dospěl racionálními pro-

středky ke spolehlivým, racionálně ověřeným poznatkům o skutečnosti a přitom nepostupoval podle vzoru přírodovědy, tj. nepřišel ke svým závěrům striktně empiricky? Řekneme, že tu nejde o vědu? Proč? Jenom proto, že neempirický výklad nešel navykou cestou, i když došel k stejnému cíli – tj. k závěrům, které jsou svou hodnotou srovnatelné s uznávanými výsledky exaktních věd? Takové vylučování z oblasti vědy by bylo malicherné.

Abychom oprávněně zavrhlí, že by mohl takový neempirický, racionálně korektní výklad světa existovat, museli bychom mít jistotu, že racionálně korektní řešení problémů reality se může uskutečnit jen empirickými metodami. Kde ale takovou jistotu vzít? Jaké vědění je k tomu třeba? Bude to vědění empirické či neempirické? To je možná klíčová otázka pro případné zkoumání pravdivostní hodnoty diskutované první premisy.

K objasnění vztahu vědeckého myšlení a empirických metod (zda je to vztah nutný či nikoli) je tedy nutné hlubší zkoumání, které možná samo povede za hranice empirie. Pouhý fenomén (jak se dnes věda ukazuje) na skutečné odůvodnění první premisy zřejmě nestačí.

Shrnutí

- Standardní představa o vědě dnes obsahuje i konsensus kompetentních znalců příslušného oboru. Filosofie takový konsensus zoufale postrádá. Proto se zdá, že si její myšlení nezaslouží, aby bylo zařazováno mezi myšlení vědecké.
- Sami filosofové dnes většinou uznávají, že právě nedostatek shody filosofů svědčí o tom, že filosofie nemá hodnoty vědeckého myšlení.
- Nabízí se ale otázka, jestli není možné dosáhnout cílových hodnot vědeckého úsilí (dokázané pravdy) i bez konsensu. Jestli konsensus není pro vědecké myšlení něčím vnějším.
- Není také vyloučeno, že uznávané vědy mají ve srovnání s filosofii konsensus usnadněný. Předmět filosofie možná klade shodě filosofů větší překážky, než objekty standardizovaných věd.
- Pokud jde o povinnou empirizaci věd o reálných objektech, je možné vyslovit podobnou námitku. Možná, že cílové

G. de Chirico, Touha po nekonečnu. Foto: <http://www.galerijofart.us>

hodnoty vědeckého úsilí je možné dosáhnout i neempirickými metodami.

- Tyto námitky posouvají metodický spor o povaze vědy tam, kam patří – do oblasti filosofie. Ta má totiž na starosti možnosti a hodnoty poznání.

Otázky k promýšlení

- Čeho si u vědy opravdu ceníme? Jejich praktické použitelnosti? Konsensu? Výsledků? Jejich empirické evidence? Jejich způsobu myšlení?
- Jak spolu tyto uvedené kvality vědy logicky souvisí? Které předcházejí a které vyplývají?
- Jaké vědění je potřebné k definici vědy? Čeho by se mělo přesněji vzato týkat? A co vědění o povaze filosofie? Na jakých znalostech závisí?
- Nespočívá v podstatě rozdíl vědeckého a nevědeckého myšlení v rozdílu kritického a dogmatického myšlení?

Jiří Fuchs

studijní materiál Academia Bohemica
www.academia-bohemica.org
 pokračování v příštím čísle

NA ZÁVĚR

dokončení ze str. 9

co je staré. Pravda prochází tím, co staré i nové, a k ní musíme bez předsudků směřovat. Církev žije podle zákona kontinuity, na jejímž základě je její vývoj zakořeněn v tradici. Tím nejdůležitějším, k čemu by se všechno mělo sbíhat, je, aby liturgické slavení bylo opravdu slavením posvátného tajemství, Pána ukřižovaného a zmrtvýchvstalého, který se zpřítomňuje ve své Církvě ritualizací tajemství spásy a volá nás v logice autentické a aktivní účasti sdílet až do krajních důsledků jeho vlastní život, který je životem lásky darované Otci i bratřím, život svatosti.

Zdá se, že motu proprio Summorum Pontificum o užívání římské liturgie, jež předchází liturgické reformě z roku 1970, dodnes vzbuzuje protikladné interpretace. Existuje hypotetická možnost slavení mše svaté za papežova předsednictví podle mimořádné, tedy staré formy římského ritu?

To je otázka, na niž nedovedu odpovédět. Pokud jde o citované *motu proprio*, vezme-li se do úvahy upřímně, pozorně a bez ideologického vidění a spolu s vysvětlujícím listem, který papež adresoval biskupům celého světa, vysvítá zde dvojitý přesný záměr. Především je to pobídka k nastoupení cesty

smíření uvnitř Církve, a v tomto smyslu je zmíněné *motu proprio* krásným aktem lásky k jednotě Církve. A za druhé – a to je fakt hodný zmínky – je jeho účelem favorizovat vzájemné obohacení mezi dvěma formami římského ritu: takže např. při slavení podle misálu Pavla VI. (to znamená podle řádné formy římského ritu) „se bude moci projevit silněji než tomu bylo doposud, ona posvátnost, která mnohé přitahuje ke starému způsobu“.

z deníku *L'Osservatore Romano*
ze dne 26. června 2008
přeložil P. Milan Glaser SJ
<http://www.radiovaticana.cz>

Liturgická čtení

13. 7. Neděle	Iz 55,10–11, Žl 65, Řím 8,18–23, Mt 13,1–23 <i>15. neděle v mezidobí</i>	17. 7. Čtvrtek	Iz 26,7–9.12.16–19, Žl 102, Mt 11,28–30 <i>bl. Česlav a sv. Hyacint</i>
14. 7. Pondělí	Iz 1,10–17, Žl 50, Mt 10,34 – 11,1 <i>bl. Hroznata</i>	18. 7. Pátek	Iz 38,1–6.21–22.7–8, Iz 38, Mt 12,1–8 <i>sv. Emilián</i>
15. 7. Úterý	Iz 7,1–9, Žl 48, Mt 11,20–24 <i>sv. Bonaventura</i>	19. 7. Sobota	Mich 2,1–5, Žl 10, Mt 12,14–21 <i>sv. Makrina</i>
16. 7. Středa	Iz 10,5–7.13–16, Žl 94, Mt 11,25–27 <i>Panna Maria Karmelská</i>		
20. 7. Neděle	Mdr 12,13.16–19, Žl 86, Řím 8,26–27, Mt 13,24–43 <i>16. neděle v mezidobí</i>	24. 7. Čtvrtek	Jer 2,1–3.7–8.12–13, Žl 36, Mt 13,10–17 <i>sv. Šarbel Makhluf; sv. Kristina</i>
21. 7. Pondělí	Mich 6,1–4.6–8, Žl 50, Mt 12,38–42 <i>sv. Vavřinec z Brindisi</i>	25. 7. Pátek	2 Kor 4,7–15, Žl 126, Mt 20,20–28 <i>Svátek sv. Jakuba, apoštola</i>
22. 7. Úterý	Pís 3,1–4a (2 Kor 5,14–17), Žl 63, Jan 20,1.11–18 <i>sv. Marie Magdaléna</i>	26. 7. Sobota	Jer 7,1–11, Žl 84, Mt 13,24–30 <i>sv. Jáchym a Anna</i>
23. 7. Středa	Gal 2,19–20, Žl 34, Jan 15,1–8 <i>Svátek sv. Brigity, patronky Evropy</i>		
27. 7. Neděle	1 Král 3,5.7–12, Žl 119, Řím 8,28–30, Mt 13,44–52 <i>17. neděle v mezidobí</i>	31. 7. Čtvrtek	Jer 18,1–6, Žl 146, Mt 13,47–53 <i>sv. Ignác z Loyoly</i>
28. 7. Pondělí	Jer 13,1–11, Dt 32, Mt 13,31–35 <i>sv. Nazarius a Celsus</i>	1. 8. Pátek	Jer 26,1–9, Žl 69, Mt 13,54–58 <i>sv. Alfons Marie z Liguori</i>
29. 7. Úterý	1 Jan 4,7–16, Žl 34, Jan 11,19–27 (Lk 10,38–42) <i>sv. Marta</i>	2. 8. Sobota	Jer 26,11–16.24, Žl 69, Mt 14,1–12 <i>sv. Eusebius z Vercelli</i>
30. 7. Středa	Jer 15,10.16–21, Žl 59, Mt 13,44–46 <i>sv. Petr Chryzolog</i>		

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/2400.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.